

Obsah

Geografie, historie a kultura

Úvod	17
Šorcové	25
Geografie Horské Šorie	27
Sakrální přírodní památky Horské Šorie	30
Archeologické památky Horské Šorie	32
<i>Památky z doby kamenné</i>	33
<i>Památky z doby bronzové</i>	34
Historie výzkumu Horské Šorie	36
Archivní a muzejní prameny	36
Etapy vědeckého výzkumu Horské Šorie	39
Horská Šorie očima současníků	52
Etnogeneze Šorců	55
Problém etnogeneze původních obyvatel Horské Šorie	55
Formování Šorců jako samostatného národa	60
Místní skupiny předků Šorců konce 19. a počátku 20. století	68
Národní a státní sebeurčení Šorců	83
Tradiční každodenní činnost Šorců	100
Hlavní obory činnosti Šorců	100
Sídla, obydlí, hospodářské budovy	118
Nádobí, jídlo, oblečení a dopravní prostředky	122
Průmyslové osvojení Horské Šorie	132
Metalurgie a kovářství původních obyvatel Kuzněckého újezdu	134
Historie těžby zlata v Horské Šorii	139
Historie rozvoje hornictví v 20.–21. století	144
Perspektivy rozvoje Horské Šorie	147
Duchovní kultura Šorců	150
Starobylé kultury	150

Kult vody a obřad <i>tačig/ maуuz</i>	151
<i>Šamanismus</i>	156
Náboženský synkretismus	162
Obřady, svátky	165
<i>Narození a výchova dítěte</i>	165
<i>Svatební obřad</i>	166
<i>Pohřební obřad</i>	167
Folklor, vzdělávání a lidová tvorba	170
<i>Vzdělávání a osvěta</i>	171

Šorský národní epos

Úvod	177
Kara-Chán jezdící na vraníkovi	180
Předmluva	180
Kara-Chán jezdící na vraníkovi	189
Chán-Mergen jezdící na čtyřicetisáhovém tmavožlutém koni	205
Předmluva	205
Chán Mergen jezdící na čtyřicetisáhovém tmavožlutém koni	208
Kün-Köök nevidící slunce	226
Předmluva	226
Kün-Köök nevidící slunce	228

Šorská folklorní epická próza

Úvod	257
Šorská pohádka ve srovnání s hrdinským vyprávěním	258
Kouzelné pohádky	269
Podur Paken	269
Starý lovec Abyška	273
Opravdová manželka	280
Nešťastník Nekker	282
Čagys – Osamělý chlapec	287
Kouzelná kniha	294
Alyg Ančy	304
Uš-Karak	309
Pták štěstí	314
Lovec Panügeš	321
Kouzelná čepice	331

Všední pohádky	340
Ojla a Mukalaj	340
Čaštan a Kopčet	342
Nauč mě zpívat	343
Uprchlá dívka	344
Nezvěstná dcera	348
Urážlivý zloděj	350
Argači a Kujurči	351
Vychytralý Argynak	355
Aj-Tamaš	359
Včelka	362
Lekce	364
Lakomý muž	365
Kupec (<i>baj</i>) a dřevorubec	367
Kupec a lovec	368
Most	370
Ančy	372
Pohádky o zvířatech a ptácích	374
Zákešní jezevci	374
Nenasytný beran	375
Nenasytnost lišky	375
V kalné vodě se sám chytneš	376
Co bylo, to uplynulo	376
Proč oči tetřeva zrudly	376
Důvtipná vydra	377
Jak ptáci získávali oheň	377
Jak Tetřev chtěl být chánem	378
Sovička – závistivka	380
Los a žába	382
Líný burunduk	383
Mravenec Kmys	384
Jeřáb a Kuskun	386
Jak si ptáci volili starostu	387
Zajíček	390
Dobrá Medvěd	391
Mladý lovec s Levhartem	392
Legendy	394
Proč je jezevec tlustý	394
Kukačka	395
Mrassu a Kara-Tom	396

Pus-Tag	398
Železný sloup ve středu země	400
Jak se stal člověk pánem země	401
Temir-Taš – železný kámen	402
Smrt a kovář	403
Jak se objevilo souhvězdí Kara-Örgek	404
Věrná Ku	405
U velkého smrku	406
Tři legendy o původu slova Šorci	408
<i>První legenda</i>	408
<i>Druhá legenda</i>	409
<i>Třetí legenda</i>	409
Hrdinská vyprávění	410
Kestej	410
Zlatá bříza	412
Mohutný Mustakaj	417
Purungu söz	423
O třech lidských pokoleních	423
Ulgen a jeřáb	423
Pták ohnivák	424
Ulgenova rodina	424
O požáru a potopě	424
Ogudum	425
Los	425
O hoře Kilgis	425
Šančilyk	426
Kizej	426
Kylan	426
Kurták Taš	426
Mazarak	427
Purgu Kačaj	427
O řekách Tom a Mrassu	427
Pohádky se měsíce Ulug-aj a Kičig-aj	428
O sedmihlavém Čelbegenovi	428
Dívka a měsíc	429
O vzniku ječmene	429
Červené pruhy na kameni – 1	430
Červené pruhy na kameni – 2	430
Hory Kismar, Manak, Mrassijské peřeje – 1	431
Hory Kismar, Manak, Mrassijské peřeje – 2	431

Hory Kismar, Manak, Mrassijské peřeje – 3	431
Hory Kismar, Manak, Mrassijské peřeje – 4	432
Hory Kismar, Manak, Mrassijské peřeje – 5	432
O hoře Mustag	432
Sedm dívek pláče	433
Čedygyz	433
Sedm krasavic	434
Černý kámen a borovice	434
O červeném kameni	435
Lačyn Kajazy	435
Satan potrestá	436
O Hadí hoře	436
Setkání Karlygana s Tomakou	437
Tor – duch hor	438
Legendy o tag-eezi – 1	439
Legendy o tag-eezi – 2	439
Legendy o tag-eezi – 3	440
Příběh, jenž se s ním stal	440
Kaj-eezi	441
Sug-eezi	441
Jarní obřad šačyg – 1	442
Jarní obřad šačyg – 2	444
Šaman a čerti	444
Kospekči	445
Spalničky – 1	446
Spalničky – 2	446
Spalničky – 3	447
Šaman Korguš	447
Čončul	448
O kováři	448
Bohatýr Algutik	449
Činy Olgudeka / Patno gajazy	449
Ta žena	451
Člověk-medvěd	451
Vyprávění o Kaškačacích	452
As paja-paja	453
Snacha-lidojedka	454
Mustukaj	455
Mustakaj	456
Mustakajovo zlato	457

Krasavice Karagaj	458
Kyzyl Gaja	460
Chánovo zlato	460
Aba-Tura	460
Čelej	461
Úlomky litiny	461
Šulbaj	462
Tas Matyr	469
Kanza-Peg	470
Šuna-Kaan	473
Kuzuk a Kazyn	480
Porvaj	481
Legenda	482
Plášť	483
Akraš a jeho stádo	483
Šorská přísloví (<i>kep-söster/ кен-сөстөр</i>)	484
Šorské hádanky (<i>Taptyrčan nybak/ таптырчаң ныбақ</i>)	498

Moderní šorská literatura

Stěpan Semjonovič Torbokov/Степан Семенович Торбоков	504
Zajíc	505
Cedr	505
Příchod jara	506
Byl u nás <i>kajčy</i>	507
Ljubov Nikitovna Arbačakovová/Любовь Никитовна Арбачакова	508
Tajana Vasiljevna Tuděgeševová/Таяна Васильевна Тудегешева	510
Alatas	510
Na světě se příbytek nalézá	511
Slyším hlas zurčících vod	512
Gennadij Vasiljevič Kostočakov/Геннадий Васильевич Косточаков	513
Myslím na vlast	513
Uprostřed přírody	514
Větev rodného cedru	515
Ljubov Iljinična Čulžanovová/Любовь Ильинична Чульжанова	516
Píseň o Šorii	516
Šorie má	517